

Марий йылме дене олимпиаде.

9 класс.

1. Чарналтыш пале-влакым шынден, текстым возен налза, кўлеш верыште буквам ешарыза

Рывы... - йоча й..макыште эн ч...чкыдын вашли...лтше янлык. Но тудо илышыштат ...лт й...макысе га...к койыш шокт...шан. Капшын пелы... деч изишлан веле к...чыкрак вужга почан йошкар ужган ан...сыр неран чоя чури...н шемалге...кўрен шинчан янлык. Тудо моткоч ч...тка да лывырге кап...кылже изиш кужурак йолж... йыт...ра а кугыт шот дене тудо изирак пийым ушештара Нелытше 6 - 10 килогра...ыш шу...ш.

Рывы... утларакше йошкар т...сан мўшк...р йымалже гына ошо сур але изишак кўрен а онжо ошалге. Тупшо да кок өрдыж...ө түрлө вере түрлө тўсан чот йошкарге гыч лудо т...с марте вашталт кертеш. Ро...ийын йў...вел чодыралаште вашли...лтше рывы... тул гай йошкар ужган да шолдырарак, чодыран степь кундемьште илыше - нарынчалге...сур т...сан да изирак. Пўртўсышт... түрлө моло т...сан рывы...-влакат вашли...лтыт но моткоч шу...н. Шемалг... кўрен рывы... эн мотор тўн кўжг... пунын мучаш ужашы...е ошалге тўсан сандене коваште ший семын чолгыжеш. Тыгай рывыжым ...нлык фермылаште ончен кушташ т...налыныт.

Рывыжын коваштыже кенежым чоштыра да к...чык пунан лиеш сандене тунам тудо таза капан кугу ву...нла да эсогыл кужу йоланла коеш. (155 мут)
(А. Максуров.)

2. Палемдыме шомакым фонетически лончылыза.

Тупшо да кок өрдыжшө түрлө вере түрлө тўсан чот йошкарге гыч лудо тўс марте вашталт кертеш.

3. Мут-влакым состав дене лончылыза.

Шемалге-кўрен, кенежым, чўчкыдын, илышыштат, вашлиялтыт.

4. «Тўс» мутлан синонимым ешарен возыза.

5. «Чоя рывыж» кўэмалтше ойсавыртышым умылтарыза.

6. Ойлончым член шот дене лончылыза, кажне шомакын ойлымаш ужашыжым ончыктыза.

Тудо моткоч чатка да лывырге, кап-кылже изиш кужурак, йолжо йытыра, а кугыт шот дене тудо изирак пийым ушештара.

7. Ойлончо гыч муткылдыш-влакым (мут сочетанийым) возен лукса.

Тыгай рывыжым янлык фермылаште ончен кушташ тўналыныт.

8. Текст гыч ушалтше кыдежан (сложноподчиненный) ойлончо-влакым возен лукса, схемым ончыктыза.

9. Ик составан неопределенно-личный ойлончым (предложенийым) возен лукса, синтаксически лончылыза.

10. Пуымо ойлончо (предложений) гыч сказуемый-влакым возен лукса, могай ойлымаш ужаш дене каласалтыныт, ончыктыза.

Российын йӱдвел чодыралаште вашлиялтше рывыж тул гай йошкар ужган да шолдырарак, чодыран степь кундемьште илыше - нарынчалге...сур тӱсан да изирак.

*Эмекпаяк кыдалаш школышто
марий йылмым да литературым тунуктышо
Героева Ольга Анатольевна ямдылен*

Марий йылме дене олимпиаде. 9 класс (вашмут)

1. Чарналгыш пале-влакым шынден, текстым возен налза, кўлеш верыште буквам ешарыза

Рывыж - йоча йомакыште эн чўчкыдын вашлиялтше янлык. Но тудо илышыштат ялт йомакысе гаяк койыш-шоктышан. Капшын пелыж деч изишлан веле кўчыкрак вужга почан, йошкар ужган, ангысыр неран, чоя чуриян, шемалге-кўрен шинчан янлык. Тудо моткоч чатка да лывырге, кап-кылже изиш кужурак, йолжо йытыра, а кугыт шот дене тудо изирак пийым ушештара. Нелытше 6 - 10 килограммыш шуэш.

Рывыж утларакше йошкар тўсан, мўшкыр йымалже гына ошо, сур але изишак кўрен, а онжо ошалге. Тупшо да кок ўрдыжшў тўрлў вере тўрлў тўсан: чот йошкарге гыч лудо тўс марте вашталт кертеш. Российын йўдвел чодыралаште вашлиялтше рывыж тул гай йошкар ужган да шолдырарак, чодыран степь кундемыште илыше - нарынчалге-сур тўсан да изирак. Пўртўсыштў тўрлў моло тўсан рывыж-влакат вашлиялттыт, но моткоч шуэн. Шемалге-кўрен рывыж эн мотор: тўн кўжгў пунын мучаш ужашыже ошалге тўсан, сандене коваште ший семын чолгыжеш. Тыгай рывыжым янлык фермылаште ончен кушташ тўнгалыныт.

Рывыжын коваштыже кенежым чоштыра да кўчык пунан лиеш, сандене тунам тудо таза капан, кугу вуянла да эсогыл кужу йоланла коеш. (155 мут) (А. Максуров.)

5 балл чын пале-влакым шындымылан, 5 балл чын орфограммым ешарымылан. Чылаже 10 балл

2. Палемдыме шомакым фонетически лончылыза.

Ўрдыжшў[ўрдышшў]- 7б., 7 й., 3 сл., 1-ше сл. пералтышан

ў-[ў]- йонг., перал-н.

р-[р]- сонг., йонг., пеннг.

д-[д]- сонг., йонг., пеннг.

ы-[ы]- йонг., пералт-дыме

ж-[ж]- сонг., пич, пеннг.

ш-[ш]- сонг., пич, пеннг.

ў-[ў]- йонг., пералт-дыме

Чын лончымылан 5 балл.

3. Мут-влакым состав дене лончылыза.

Шем-алге-кўрен, кенеж-ым, чўчкыды-н, ил-ыш-ышит-ат, ваш-ли-ялт-ыт(ваш-лий-алт-ыт).

5 балл

4. «Тўс» мутлан синонимым ешарен возыза.

Чурий, сын **2 балл.**

5. «Чоя рывыж» кўэмалтше ойсавыртышым умылтарыза.

Чын вашмутлан 2 балл.

6. Ойлончым член шот дене лончылыза, кажне шомакын ойлымаш ужашыжым ончыктыза.

Тудо моткоч чатка да лывырге, кап-кылже изиш кужурак, йолжо йытыра, а кугыт шот. дене тудо изирак пийым ушештара.

Чын лончымылан-3 балл, ойлымаш ужашым чын палемдымылан – 3 балл. Чылаже 6 балл.

7. Ойлончо гыч муткылдыш – влакым (мут сочетанийым) возен лука.

Тыгай рывыжым, янлык фермылаште, ончен кушташ тўнгалыныт, фермылаште кушташ тўнгалыныт, рывыжым кушташ тўнгалыныт. 0,5 балл дене. Чылаже 2,5 балл

8. Текст гыч (ушалтше кыдежан) сложноподчиненный ойлончо-влакым возен лука, схемым ончыктыза.

Шемалге-кўрен рывыж эн мотор: тўн кўжгө пунын мучаш ужашыже ошалге тўсан, сандене коваште ший семын чолгыжеш. []:[], (сандене).-2 балл

Рывыжын коваштыже кенгежым чоштыра да кўчык пунан лиш, сандене тунам тудо таза капан, кугу вуянла да эсогыл кужу йоланла коеш. [], (сандене). -2 балл

Чылаже 4 балл.

9. Ик негызан (составан) неопределенно-личный ойлончым (предложенийым) возен лука, синтаксически лончылыза.

Тыгай рывыжым янлык фермылаште ончен кушташ тўнгалыныт. Чын ыштымылан 5 балл.

10. Пуымо ойлончо (предложений) гыч сказуемый-влакым возен лука, могай ойлымаш ужаш дене каласалтыныт, ончыктыза.

Российын йўдвел чодыралаште вашлиялтше рывыж тул гай йошкар ужган (п.м.) да шолдырарак (п.м.), чодыран степь кундемаште илыше - нарынчалге-сур тўсан (п.м.) да изирак (п.м.)

Чын вашмутлан 5 балл.

Чылаже 46,5 балл